

Novka Bošnjak Nada Stanišljević

Profesorica pedagogike i nastavnica likovne kulture

OŠ „Mladen Stojanović“, Gornji Podgradc

PEDAGOŠKA UVJERENJA

Moje uvjerenje: svako dijete je za nešto predodređeno, nešto zna i umije a to znanje mu može pomoći u lakšem i kvalitetnijem budućem životu, bez obzira koju školu završilo. Budući da i sama živim u jednoj takvoj sredini, na periferiji zbivanja, poznajem i razumijem mnoge porodice koje ostaju da žive na svojim seoskim imanjima, od svog poštenog rada. Tome su naučili i uče svoju djecu.

Kod kuće su to vrijedna i marljiva djeca, domaćinska, koja vole ići u školu, svjesni su da moraju, da je to za njihovo dobro ali šta mogu kad se ono što oni vole i znaju, ne boduje i ne vrednuje u školi, a ono što se boduje i vrednuje njih ne zanima, ne shvaćaju i ne razumiju.

Moj osnovni moto:

-zalaganje da učenici u višim razredima (predmetna nastava) osnovne škole ne ponavljaju razred;
nastojim da i učenici iz ruralnih sredina budu upoznati sa modernim tekovinama, kao i gradska djeca

KRATAK OPIS PRAKSE

Kroz planirani program jutarnjeg čuvanja, upoznajemo učenike sa raznim načinima izrade i tehnikama starih i umjetničkih zanata, kao i domaće radinosti. Svaka radionička djelatnost se realizuje kroz tri mjeseca. U junu – po vlastitim željama, učenici sami kreiraju ono šta im se sviđa, ono šta znaju i vole raditi. Tada je i završna prodajna izložba – rasprodaja.

NASLOV

Jutarnje čuvanje – PROGRAM RADA

OPIS PRAKSE

Od septembra, 2015. godine u OŠ „Mladen Stojanović“, iz Gornjih Podgradaca, tj. u njenoj područnoj školi u Vrbaškoj, uz saglasnost i podršku Ministarstva, nastavnica likovne kulture svakodnevno realizuje po dvije radionice. Kroz planirani program jutarnjeg čuvanja, upoznajemo učenike sa raznim načinima izrade i tehnikama starih i umjetničkih zanata, kao i domaće radinosti. Svaka radionička djelatnost se realizuje kroz tri mjeseca. U junu – po vlastitim željama, učenici sami kreiraju ono šta im se sviđa, ono šta znaju i vole raditi. Tada je i završna prodajna izložba – rasprodaja.

DETALJAN OPIS

1. POLAZIŠTA

Centralna škola u Gornjim Podgradcima, od centra opštine je udaljena 22 kilometra. U sastavu škole je pet područnih odjeljenja (do četiri razreda), i jedna područna škola (od I do IX razr.). Područna škola Vrbaška je bliže centru komune (7 kilometara) i jedan kilometar od desne obale rijeke Save. U Vrbaškoj se račvaju putevi za Kozarsku Dubicu, Gornje Podgradce i Turjak, u čijoj neposrednoj blizini se nalazi i sama područna škola. Zbog smanjenog broja učenika, došlo je do smanjenja broja odjeljenja. Od 2012. godine, s tvoreni su uslovi da se nastavni proces, za sve učenike, realizuje u prvoj smjeni. Škola ima 391 učenika. Od 180 učenika u područnoj školi Vrbaška, 108 učenika su putnici – 60%.

Nijedan nastavnik ne živi u mjestu. Po završetku redovnih časova, nastavnici odlaze kućama, a učenici, putnici, razredne nastave čekaju. Prevoznici se ne isplati voziti po nekoliko učenika razredne nastave (u četiri suprotna pravca), pa oni moraju čekati ostale učenike, predmetne nastave, kako bi se kući vratili zajedno. Djeca u tom periodu nisu zaštićena od nepovoljnih vremenskih uslova. Nemaju adekvatno usmjerenje od strane odraslih, a sve to je dovodilo do niza problema: loše ponašanje, zaostajanje u školskim obavezama, saobraćajne nezgode, zdravstvene poteškoće (prehlade, pojačan umor,...), loše organizovane ukupne dnevne aktivnosti učenika.

Autobusi organizovano odvoze učenike po završetku šestog časa (13.10h). Problem je bio sa učenicima II, III, IV i V razreda kojima nastava završava poslije četvrtog (u 11.30h) ili petog (12.20h) časa, pa čekaju prevoz do 13.20 časova. Djeca su čekala prevoz u školskom holu ili van škole kada je lijepo vrijeme, stoje ili šetaju u dvorištu i na školskom igralištu. Nema nikakvih klupa za sjedenje, kao ni krova koji bi ih štitio od kiše, sunca, snijega, vjetrova. Pored škole je prometan put, groblje i Dom kulture.

Neka od ove djece teško se snalaze u školskim obavezama i žive u veoma teškim porodičnim uslovima, udaljenim zaseocima Kozare i Prosare. Redovan školski program sporo i sa poteškoćama savladavaju pa se teško uklapaju i u grupne igre dok čekaju autobus. Često je dolazilo do fizičkih obračuna.

Roditelji su uviđali i ukazivali na postojeći problem, a direktor škole nije mogao nikoga zadužiti sa dodatnim časovima.

Nakon osmišljavanja programa rada, uz pomoć nastavnice likovne kulture, pozvala sam roditelje učenika putnika i upoznala ih sa planiranim aktivnostima. Svi su sa odobravanjem prihvatili plan i dali nam pismenu saglasnost – da se dijete može uključiti u radioničke

aktivnosti, radi planske i sistematske pripreme učenika za dalje obrazovanje i cjeloživotno učenje. Imali smo razumijevanja i od Ministarstva, koje je dozvolilo dopunu norme.

CILJ I ŽELJENI ISHODI

Cilj:

- Organizovani rad sa učenicima nakon završetka nastave u prvoj smjeni, s ciljem zbrinjavanja učenika do dolaska ugovorenog prevoza;
- Boravak ispuniti sadržajima koji povoljno utiču na razvoj cjelokupne ličnosti;
- Razvijanje znanja i vještina za dalje samoobrazovanje i cjeloživotno učenje;
- Razvijanje spretnosti i motorike šake i prstiju, kao i dječije kreativnosti u recikliranju i korisnom korištenju nepotrebnih materijala;
- Osposobiti učenike, polaznike radionica, da naprave razne upotrebne predmete koje mogu izrađivati kod kuće samostalno ili sa roditeljima, kao vlastitu zanatsku djelatnost.

Ishodi:

- Određen ustaljen prostor za realizacije radionica, prilagođen uzrastu djece od I do V razreda;
- Redovni časovi nastavnice, koja realizuje radionice, uklopljeni do planiranog početka jutarnjeg čuvanja (prva četiri nastavna časa);
- Uključeni (popisani)učenici u program jutarnjeg čuvanja (20 učenika);
- Nabavljeni potrebni materijali za planirane radionice;
- Uključeni učenici u društvene igre uz odgovarajuću kontrolu voditelja jutarnjeg čuvanja;
- Druženje i saradnja djece različitih uzrasta;
- Presentacija i prodaja unikatnih proizvoda, za održivost programa jutarnjeg čuvanja;
- Cijene svoj rad i zalaganje, kao i svojih drugara;
- Da znaju postojeće materijale iz okruženja prepoznati i kreativno iskoristiti;
- Savladavanjem tehnika, učenici će biti osposobljeni napraviti suvenire i druge upotrebne predmete;
- Da planiranom prodajom istih, potpomognu porodični budžet;
- Da znaju kako u slobodno vrijeme mogu zaraditi nešto novca (bez velikog ulaganja), radeći kućnu radinost;
- Slobodno vrijeme ispune kreativnim i korisnim radom;
- Podrška i ohrabrenje u dostojanstvenom i poštenom životu na selu;
- Znaju pripremiti i pospremiti radno mjesto;
- Slobodno izražavaju svoje ideje;
- Sigurnost i bezbrižnost učenika.

2. DETALJAN OPIS REALIZACIJE

Jutarnje čuvanje svakodnevno realizujemo kroz dve radionice, u kojima se kroz kreativan rad i druženje, korisno, planski i organizovano iskorištava slobodno vrijeme.

Plan realizacija jutarnjeg čuvanja :

Početak radioničkog rada sa učenicima, od 11.35 do 12.20 časova

Odmor – pet minuta

Radionički rad

Druženje (društvene igre) do polaska autobusa.

Programom rada jutarnjeg čuvanja za septembar, oktobar i novembar, planirane su radionice iz djelatnosti – STARI ZANATI – Na fotografiji, (Prilog broj 1) su samo neki radovi koje su pravili „spretni“ prstići učenika. Ostali planirani radovi su: usvajanje tehnike ručnog pletenja korpi i korpica od pripremanog starog papira, kao i sportskih (mreže za odbojku i košarku) i ribarskih mreža.

Programom rada jutarnjeg čuvanja za decembar, januar i februar, planirane su radionice iz djelatnosti – UMJETNIČKI ZANATI – Pored prikazanog na fotografiji, (Prilog broj 2) planirano je: ručna izrada nakita, ogrlice i narukvice, (od perlica i od papir maše mase); izrada nakita za novogodišnju jelku; čestitke za 8. Mart; cvijeće od papira sa pisanim porukama (kaligrafija); slikanje na staklu – preoblikovanje i dekorisanje staklenih predmeta; te ostale kombinacije tehnika i materijala, bezbjednim za dječiji rad (akrilne boje na vodenoj bazi).

Programom rada jutarnjeg čuvanja za mart, april i maj, planirane su radionice iz djelatnosti – DOMAĆA RADINOST – Uz prikazane tehnike šivanja i tkanja, (Prilog broj 3), učenici su: osposobljeni da uzlaju – vežu ukrasne čvorove oblikujući korisne predmete (narukvice, privjeske za ključeve, korpice za viseće saksije,...), kombinovan rad sa već usvojenim tehnikama i materijalima.

Programom rada jutarnjeg čuvanja za jun, planirane su radionice iz sve tri djelatnosti – STARI ZANATI , UMJETNIČKI ZANATI i DOMAĆA RADINOST (prema sklonostima svakog učenika)

– poslije Dana učeničkih postignuća i izložbe preostalih radova, (Prilog broj 4) , u holu škole, je organizovana totalna rasprodaja, „do isteka zaliha“.

Mjesečni Plan rada jutarnjeg čuvanja razrađen je i napisan u formi a prepisala sam po jedan dan iz svake djelatnosti:

Sedmica	Dan	Vrijeme aktivnosti	Naziv aktivnosti	Sadržaj rada
5.	Ponedjeljak	11,35 do 12,20 č	Kreativni rad	Radionica: Stari zanati -upoznavanje tehnike pletenja sportskih i ribarskih mreža (makrame)
		12,20 do 12,25	pauza	
		12,25 do 13,25	Kreativan rad druženje	Radionica: Stari zanati -dovršavanje radioničkog rada -organizovane i kontrolisane igre na školskom dvorištu, do polaska autobusa
21.	Srijeda	11,35 do 12,20 č	Kreativan rad	Radionica – Umjetnički zanati -preoblikovanje papira, dekupaž, slikanje na staklu, drvetu, keramici, tekstilu, kaligrafija, izrada nakita (po izboru i sklonostima učenika)
		12,20 do 12,25	pauza	
		12,25 do 13,25	Kreativan rad druženje	-dovršavanje radioničkog rada -slušanje muzike uz igru i ples, do polaska autobusa

28.	Četvrtak	11,35 do 12,20 č	Kreativan rad	Radionica – Domaća radinost -izrada predmeta sa narodnim vezom: „vez – pet osnovnih bodova“
		12,20 do 12,25	pauza	
		12,25 do 13,25	Kreativan rad druženje	-Dovršavanje radioničkog rada -Igre sa rekreativnim predmetima: „preskakanje konopca-igra preskakanje konopca“,do polaska autobusa
34.	Petak	11,35 do 12,20 č	Druženje	Prezentacija i prodaja unikatnih predmeta
		12,20 do 12,25	pauza	
		12,25 do 13,25	Druženje	Prezentacija i prodaja unikatnih predmeta do polaska autobusa

Svakodnevno prisustvo učenika evidentira se u Dnevniku rada jutarnjeg čuvanja, (Prilog broj 5)

3. EFEKTI; POSTIGNUTI REZULTATI

Pozitivni efekti, o realizaciji čuvanja se osjećaju kod učenika, roditelja, nastavnika, Ministarstva, a izrečeni su u pismenim komentarima.

Uz fotografisana tri komentara (Prilog br.6), učenici navode i druge razloge, zbog čega vole dolaziti na čuvanje: ima dosta kreativnih ideja; svaki dan radimo nešto drugačije; šijemo, pravimo podmetače, cvjetove; ima puno drugara; „napravim kod kuće i zaradim para od tate, mame i sestre“; družimo se i igramo, zabavljamo; volim kad prodajemo; učiteljica zna čuvati tajne; voljela bih da malo češće idemo u salu, ...

Tri roditeljska komentara su fotografisana, (Prilog br.7), a ostali su: dobro je, bave se aktivnostima koje su od velikog značaja za djecu; to je „spas“ za djecu i roditelje; nadamo se da će trajati i u buduću; bilo bi dobro da se više od tih časova posveti sportu; to je odlično rješenje; družu se u opuštenoj atmosferi i ponešto nauče; kroz aktivnosti razvijaju i radne navike; djeca se osjećaju važno kada kupujemo njihove radove; upoznaju radove sa kojima se nisu susretali.

Jedan nastavnički komentar je fotografisan, (Prilog br.8), a ostali se odnose na: doprinosi ugledu škole; nema ometanja i galame za vrijeme redovnog petog i šestog časa; održavanje starih zanata; pomažemo rad učenika kupujući proizvode; korelacija sa tehničkim obrazovanjem i informatikom; uče se da čuvaju od zaborava tradicionalan način izrade raznih predmeta; učenici neke predmete izrađuju prema „narudžbi“ nastavnika; uče kako organizovati izložbu i sajam; uče se samostalnosti, uključivanju u rad i izvršavanju svojih obaveza; slobodna saradnja i izražavanje među učenicima; razvijanje stvaralačkih i drugih sklonosti;

Ministarstvo je i u školskoj 2016/17. godini dalo Saglasnost za organizovanje jutarnjeg čuvanja, fotografija dokumenta broj: 07.041/610-227-46/16, (Prilog br.9), od 15.07.2016. godine

4. DODATNI KOMENTARI I SUGESTIJE DRUGIM NASTAVNICIMA KOJI BI ŽELJELI IMPLEMENTIRATI VAŠU IDEJU

Sve što se može, a radi se u školi, treba biti povezano sa prirodnim okruženjem djece u kojem žive, rade i odrastaju.

PRILOZI:

